

Πρόλογος

Το παρόν βιβλίο συνιστά βελτιωμένη έκδοση του από το 1998 κυκλοφορούντος βιβλίου των Λατινικών της Β' Λυκείου. Η επανέκδοση κρίθηκε επιβεβλημένη, καθώς επιχειρεί να θεραπεύσει παραλείψεις και ατέλειες που ο χρόνος και η εμπειρία έχουν αναδείξει.

Από το '98 μέχρι σήμερα έχουν σημειωθεί αρκετές αλλαγές στο χώρο της παιδείας, άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο σοβαρές. Σημαντικότερη θεωρείται η κατάργηση των εξετάσεων της Β' Λυκείου, γεγονός που, για διαφορετικούς λόγους, άλλους ικανοποιεί και άλλους ανησυχεί. Παραμένει, ωστόσο, το μάθημα των Λατινικών μεταξύ των πανελλαδικά εξεταζομένων στη Γ' Λυκείου, οπότε η σωστή προσέγγισή του στη Β' Λυκείου θέτει τις βάσεις για την επιτυχή αντιμετώπισή του στις εξετάσεις.

Η δομή του νέου βιβλίου αποτελείται από τα εξής μέρη.

Η **εισαγωγή** αποτελεί το **πρώτο** μέρος. Με ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ελεύθερης και σύντομης ανάπτυξης) και κλειστού ή αντικειμενικού (ερωτήσεις σωστού - λάθους, σύζευξης, πολλαπλής επιλογής και συμπλήρωσης κενών) επιχειρείται η προσπέλασή της.

Το **δεύτερο** μέρος, που θεωρείται και το πιο ουσιαστικό, περιλαμβάνει: **Μετάφραση** των κειμένων εκ παραλλήλου με το πρωτότυπο. Ακολουθούν η **αναλυτική σύνταξη** και **οι ειδικές παρατηρήσεις**. Σ' αυτές παρατίθενται όλες οι συντακτικές και γραμματικές ιδιομορφίες που μπορεί να συναντήσει ο μαθητής στα είκοσι (20) πρώτα κείμενα. Σ' αυτό το μέρος κρίθηκε αναγκαία η παράθεση **συγκεντρωτικών πινάκων** (ουσιαστικά κατά κλίση και γένος, επίθετα κατά κλίση, αντωνυμίες, συνεκφορές και αρχικοί χρόνοι ρημάτων κατά συζυγία), όπως και η αντιμετώπιση των κύριων γραμματικών φαινομένων του κάθε κειμένου.

Στο ίδιο μέρος ακολουθούν οι **ασκήσεις κατά μάθημα**. Εδώ αναλύονται και εξετάζονται όλα τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα. Οι ασκήσεις –**γραμματικές και συντακτικές**– στα πρώτα κεφάλαια είναι προσαρμοσμένες στα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα που διδάσκονται στις αντίστοιχες ενότητες ενώ στα επόμενα γίνονται όλο και περισσότερο σύνθετες, κάτι που απαιτεί και περισσότερες γνώσεις. Εδώ κρίθηκε αναγκαίο να παρατεθούν και οι απαντήσεις στις επαναληπτικές ασκήσεις του σχολικού βιβλίου.

Πρωτοτυπία του νέου βιβλίου είναι ότι περιλαμβάνει στο τέλος κάθε ενότητας δύο **una littera (facile et medium)**. Πρόκειται για τα γνωστά μας *su-docu* (μοναδικός αριθμός), ενταγμένα όμως στη Λατινική, καθώς οι εννέα πρώτοι αριθμοί αντικαθίστανται από τα εννέα πρώτα γράμματα της λατινικής γλώσσας. Ωστόσο, η φιλοσοφία του παιχνιδιού παραμένει η ίδια: οριζόντια, κάθετα ή κατά ομάδες το γράμμα παραμένει μοναδικό, εξ ου και η νέα του ονομασία **una littera** (μοναδικό γράμμα).

Ακολουθούν (**τρίτο** μέρος) πίνακες με τα σπουδαιότερα γραμματικά φαινόμενα, οι οποίοι περιλαμβάνουν:

- α) υποδειγματική κατάταξη των ρημάτων** των είκοσι (20) πρώτων κειμένων κατά τρόπο ώστε ο μαθητής να διευκολύνεται στην προσπάθειά του για γρήγορη απομνημόνευσή τους,
- β)** συγκεντρωτικούς πίνακες κλίσης ρημάτων κατά συζυγία και φωνή,
- γ)** κλίση όλων των ρημάτων που παρουσιάζουν ιδιομορφίες στο σχηματισμό τους (cario, eo, fero, possum, αποθετικά κ.λ.π.),
- δ)** κλίση όλων των αντωνυμιών που εμφανίζονται στα πρώτα είκοσι (20) κείμενα και
- ε)** πίνακα με τον υπερθετικό βαθμό των επιθέτων.

Η επόμενη ενότητα (**τέταρτο** μέρος) περιλαμβάνει κριτήρια αξιολόγησης. Πρόκειται για τέσσερα (4) τεστ για ολιγόλεπτη εξέταση, τέσσερα (4) για ωριαία και τέσσερα (4) επαναληπτικά διαγωνίσματα. Τα επαναληπτικά είναι ανά πέντε (5) ενότητες και παρέχεται η δυνατότητα για ένα πλήρη και συστηματικό έλεγχο των γνώσεων.

Η προσπάθεια αυτή κλείνει με τις **απαντήσεις στα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα** καθώς και στα κριτήρια αξιολόγησης. Παρέχεται έτσι η δυνατότητα στο μαθητή να καταγράψει από μόνος του το βαθμό ετοιμότητάς του και να ελέγχει αποτελεσματικά τις γνώσεις του.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους με τον τρόπο τους συνέβαλαν στην έκδοση αυτού του βιβλίου και ιδιαίτερα την κ. Γιούλη Πιπερίδου και να ευχηθώ καλή δύναμη σ' αυτούς που πρόθυμα υποβάλλουν τον εαυτό τους στη δοκιμασία των εξετάσεων με την υπόμνηση ότι «τὰ ἀγαθὰ κόποις κτῶνται».

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου ή ελεύθερης ανάπτυξης 9
2. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου – Σύντομης ανάπτυξης 9
3. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου 10

Lectio I

Κείμενο – Μετάφραση	15
Συντακτική Ανάλυση	15
Ειδικές Παρατηρήσεις	16
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	17
Γραμματική του Κειμένου.....	18
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	18
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	21
Una Littera	24

Lectio II

Κείμενο – Μετάφραση	25
Συντακτική Ανάλυση	25
Ειδικές Παρατηρήσεις	26
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	27
Γραμματική του Κειμένου.....	28
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	29
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	32
Una Littera	34

Lectio III

Κείμενο – Μετάφραση	35
Συντακτική Ανάλυση	36
Ειδικές Παρατηρήσεις	37
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	38
Γραμματική του Κειμένου.....	39
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	39
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	41

III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	43
Una Littera	44

Lectio IV

Κείμενο – Μετάφραση	45
Συντακτική Ανάλυση	45
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	46
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	47
Γραμματική του Κειμένου	48
I. Ασκήσεις Γραμματικής	49
II. Ασκήσεις Συντακτικού	51
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	53
Una Littera	54

Lectio V

Κείμενο – Μετάφραση	55
Συντακτική Ανάλυση	55
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	56
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	57
Γραμματική του Κειμένου	58
I. Ασκήσεις Γραμματικής	59
II. Ασκήσεις Συντακτικού	62
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	64
<i>Επαναληπτικές Ασκήσεις</i>	
Μαθήματα I-V	65
Una Littera	67

Lectio VI

Κείμενο – Μετάφραση.....	68
Συντακτική Ανάλυση.....	68
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	69
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	70
Γραμματική των Κειμένων VI & VII.....	71
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	71
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	74
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	76
Una Littera.....	77

Lectio VII

Κείμενο – Μετάφραση.....	78
Συντακτική Ανάλυση.....	78
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	79
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	80
Γραμματική του Κειμένου.....	81
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	81
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	84
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	86
Una Littera.....	87

Lectio VIII

Κείμενο – Μετάφραση.....	88
Συντακτική Ανάλυση.....	88
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	90
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	90
Γραμματική του Κειμένου.....	91
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	92
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	95
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	96
Una Littera.....	97

Lectio IX

Κείμενο – Μετάφραση.....	98
Συντακτική Ανάλυση.....	98
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	99
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	100

Γραμματική του Κειμένου.....	101
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	101
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	104
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	106
Una Littera.....	107

Lectio X

Κείμενο – Μετάφραση.....	108
Συντακτική Ανάλυση.....	109
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	110
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	110
Γραμματική του Κειμένου.....	111
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	112
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	115
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	116
<i>Επαναληπτικές Ασκήσεις</i> Μαθήματα VI-X.....	117
Una Littera.....	119

Lectio XI

Κείμενο – Μετάφραση.....	120
Συντακτική Ανάλυση.....	121
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	122
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	123
Γραμματική των Κειμένων XI & XII.....	124
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	124
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	126
III. Σημσιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	127
Una Littera.....	129

Lectio XII

Κείμενο – Μετάφραση.....	130
Συντακτική Ανάλυση.....	131
Ειδικές Παρατηρήσεις.....	132
Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	133
Γραμματική του Κειμένου.....	134
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	134
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	137
Una Littera.....	139

Lectio XIII

Κείμενο – Μετάφραση	140
Συντακτική Ανάλυση	140
Ειδικές Παρατηρήσεις	141
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	142
Γραμματική του Κειμένου	143
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	144
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	147
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις	148
Una Littera	149

Lectio XIV

Κείμενο – Μετάφραση	150
Συντακτική Ανάλυση	151
Ειδικές Παρατηρήσεις	152
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	153
Γραμματική του Κειμένου	154
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	154
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	157
<i>Επαναληπτικές Ασκήσεις</i>	
Μαθήματα XV-XIX	159
Una Littera	160

Lectio XV

Κείμενο – Μετάφραση	161
Συντακτική Ανάλυση	161
Ειδικές Παρατηρήσεις	163
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	163
Γραμματική των Κειμένων XV-XVI	164
I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	165
II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	167
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις	169
Una Littera	170

Lectio XVI

Κείμενο – Μετάφραση	171
Συντακτική Ανάλυση	172
Ειδικές Παρατηρήσεις	173
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	173

Γραμματική του Κειμένου	174
I. Ασκήσεις Γραμματικής	174
II. Ασκήσεις Συντακτικού	178
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	180
Una Littera	181

Lectio XVII

Κείμενο – Μετάφραση	182
Συντακτική Ανάλυση	183
Ειδικές Παρατηρήσεις	184
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	184
Γραμματική των Κειμένων	
XVII & XVIII	185
I. Ασκήσεις Γραμματικής	186
II. Ασκήσεις Συντακτικού	190
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	192
Una Littera	194

Lectio XVIII

Κείμενο – Μετάφραση	195
Συντακτική Ανάλυση	196
Ειδικές Παρατηρήσεις	197
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	198
Γραμματική του Κειμένου	199
I. Ασκήσεις Γραμματικής	199
II. Ασκήσεις Συντακτικού	202
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	204
Una Littera	205

Lectio XIX

Κείμενο – Μετάφραση	206
Συντακτική Ανάλυση	206
Ειδικές Παρατηρήσεις	207
Συγκεντρωτικοί Πίνακες	208
Γραμματική του Κειμένου	209
I. Ασκήσεις Γραμματικής	211
II. Ασκήσεις Συντακτικού	213
III. Σημασιολογικές – Λεξικολογικές Ασκήσεις.....	216

<i>Επαναληπτικές Ασκήσεις</i>	Ειδικές Παρατηρήσεις	222
Μαθήματα XV-XIX	Συγκεντρωτικοί Πίνακες.....	222
Una Littera.....	Γραμματική του Κειμένου.....	224
	I. Ασκήσεις Γραμματικής.....	224
	II. Ασκήσεις Συντακτικού.....	227
Lectio XX	Una Littera	230
Κείμενο – Μετάφραση.....		220
Συντακτική Ανάλυση.....		221

Παράρτημα Γραμματικών Φαινομένων

A. Υποδειγματική Κατάταξη των Ρημάτων	233
B. Κλίση Ρημάτων.....	238
Γ. Αντωνυμίες.....	247
Δ. Παραθετικά Επιθέτων και Επιρρημάτων.....	253

Κριτήρια Αξιολόγησης

1 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio IV).....	257
1 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio V)	260
1 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectioes I – V).....	264
2 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio VII).....	270
2 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio IX)	273
2 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectioes VI – X).....	276
3 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio XII).....	282
3 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio XIV)	284
3 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectioes XI – XIV)	288
4 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio XVIII)	296
4 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio XX).....	299
4 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectioes XVI – XX)	303

Απαντήσεις στις Ασκήσεις

Απαντήσεις στις Εισαγωγικές Ερωτήσεις	313
Απαντήσεις στις Ασκήσεις κατά Μάθημα	316
Lectio I.....	316
Lectio II.....	317
Lectio III.....	318
Lectio IV.....	320
Lectio V	321
Lectio VI.....	322
Lectio VII.....	324
Lectio VIII.....	325
Lectio IX	327
Lectio X.....	329

Lectio XI	330	Lectio XVI.....	337
Lectio XII.....	331	Lectio XVII	338
Lectio XIII	333	Lectio XVIII.....	340
Lectio XIV	334	Lectio XIX.....	341
Lectio XV	335	Lectio XX	343
Απαντήσεις στα Κριτήρια Αξιολόγησης.....			345
1 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio IV)			345
1 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio V).....			345
1 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectiones I – V)			346
2 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio VII).....			347
2 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio IX)			348
2 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectiones VI – X)			349
3 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio XII)			350
3 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio XIV)			350
3 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectiones XI – XIV).....			351
4 ^ο Κριτήριο για Ολιγόλεπτη Εξέταση (Lectio XVIII)			353
4 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης για Ωριαία Εξέταση (Lectio XX)			353
4 ^ο Επαναληπτικό Διαγώνισμα (Lectiones XVI – XX)			354

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ovidius poeta in terra¹ Pontica exulat.
 Epistulas Romam² scriptitat.
 Epistulae plenae querelarum³ sunt.
 Romam desiderat et fortunam⁴ adversam
 deplorat.
 Narrat de incolis⁸ barbaris⁵ et de terra ge-
 lida.⁵
 Poetam curae et miseriae excruciant.
 Epistulis⁷ contra iniuriam⁶ repugnat.
 Musa est unica amica poetae.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Οβίδιος ο ποιητής είναι εξόριστος στην
 Ποντική γη.
 Γράφει συχνά επιστολές στη Ρώμη.
 Οι επιστολές είναι γεμάτες παράπονα.
 Επιθυμεί τη Ρώμη και κλαίει την κακή του
 τύχη.
 Διηγείται για τους βάρβαρους κατοίκους
 και για την παγωμένη γη.
 Οι έργοιες και οι δυστυχίες βασανίζουν
 τον ποιητή.
 Με τις επιστολές του πολεμάει την αδικία.
 Η μούσα είναι η μοναδική φίλη του ποιη-
 τή.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Ovidius ... exulat: κύρια πρόταση.

exulat: ρήμα, **Ovidius:** υποκείμενο, **poeta:** παράθεση στο Ovidius, **in terra¹:** εμπρόθετος που δηλώνει στάση σε τόπο, **Pontica:** επιθ. προσδ. στο terra.

Epistulas Romam scriptitat: κύρια πρόταση.

scriptitat: ρήμα, **epistulas:** αντικείμενο, **Romam²:** απρόθετη αιτιατική που δηλώνει κίνηση σε τόπο.

Epistulae ... sunt: κύρια πρόταση.

sunt: ρήμα, **epistulae:** υποκείμενο, **plena:** κατηγορούμενο στο *epistulae*, **querelarum**³: γενική αντικειμενική στο *plena*.

Romam desiderat et ... deplorat: κύριες προτάσεις.

Romam: αντικείμενο του *desiderat*, **fortunam**⁴: αντικείμενο στο *deplorat*, **adversam:** επιθ. προσδ. στο *fortunam*.

Narrat ... gelida: κύρια πρόταση.

narrat: ρήμα, **de incolis- de terra**⁵: εμπρόθετοι προσδιορισμοί της αναφοράς, **barbaris -gelida:** επιθετικοί προσδιορισμοί στα *incolis*⁸ και *terra* αντίστοιχα.

Poetam ... excruciant: κύρια πρόταση.

excruciant: ρήμα, **curae et miseriae:** υποκείμενα, **poetam:** αντικείμενο.

Epistulis ... repugnat: κύρια πρόταση.

repugnat: ρήμα, **contra iniuriam**⁶: εμπρόθετος που δηλώνει εχθρική διεύθυνση,

epistulis⁷: αφαιρετική του οργάνου.

Musa est ... poetae: κύρια πρόταση.

est: ρήμα, **musa:** υποκείμενο, **amica:** κατηγορούμενο στο *musa*, **unica:** κατηγορηματικός προσδ. στο *amica*, **poetae:** γενική κτητική στο *amica*.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Η πρόθεση **in** συντάσσεται με αιτιατική και αφαιρετική.
Με αιτιατική δηλώνει **τόπο** και συγκεκριμένα κίνηση και άφιξη σ'ένα τόπο. Μεταφορικά δηλώνει εχθρική διάθεση ή διεύθυνση, είσοδο σε κατάσταση, σκοπό.
Με αφαιρετική τοπική δηλώνει στάση σε τόπο, χρόνο. Μεταφορικά δηλώνει εντοπισμό σε κατάσταση, αναφορά.
2. Η κίνηση σε τόπο με κύρια ονόματα πόλεων δηλώνεται με απλή αιτιατική.
3. Το σχολικό βιβλίο χαρακτηρίζει τη γενική αυτή ως συμπλήρωμα επιθέτου.
4. Η αιτιατική που εξαρτάται από ρήματα ψυχικού πάθους θεωρείται και ως αιτιατική της αιτίας.
5. Η **de** συντάσσεται πάντοτε με αφαιρετική και δηλώνει τοπική – χρονική αφετηρία, και μεταφορικά αναφορά, προέλευση, αναγκαστικό αίτιο.
6. Το **contra** λειτουργεί και ως επίρρημα. Ως πρόθεση συντάσσεται πάντοτε με αιτιατική και δηλώνει εχθρική διεύθυνση, διάθεση. Το **contra iniuriam** είναι ισοδύναμο του **iniuriis** καθ'ότι το **repugno** συντάσσεται με δοτική. Για αποφυγή σύγχυσης προτιμήθηκε ο εμπρόθετος προσδιορισμός.
7. Η δοτική στα λατινικά χρησιμοποιείται ως αντικείμενο, αντικειμενική, προσωπική και

σπάνια ως δοτική του σκοπού (κατηγορηματική). Όλες τις άλλες χρήσεις της δοτικής της αρχαίας ελληνικής στα λατινικά τις έχει η αφαιρετική.

8. Το **incola,ae** είναι αρσενικό και θηλυκό.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ						
A' κλίση	poeta, ae terra, ae epistula, ae Roma, ae	α θ θ θ	querela, ae fortuna, ae incola, ae cura, ae	θ θ α+θ θ	miseria, ae iniuria, ae musa, ae amica, ae	θ θ θ θ
B' κλίση	Ovidius,ii/i	α				
ΕΠΙΘΕΤΑ						
B' κλιτα	Ponticus, a, um plenus, a, um adversus, a, um				barbarus, a, um gelidus, a, um unicus, a, um	
ΣΥΝΕΚΦΟΡΕΣ						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
terra pontica terra gelida fortuna adversa incola barbarus/a unica amica			terrae ponticae terrae gelidae fortunae adversae incolae barbari/ae unicae amicae			
ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ						
1 ^η συζ.	exulo, exulavi, exulatum, exulare sum, fui, – , esse desidero, desideravi, desideratum, desiderare narro, narravi, narratum, narrare repugno, repugnavi, repugnatum, repugnare				scriptito, scriptitavi, scriptitatum, scriptitare deploro, deploravi, deploratum, deplorare excrucio, excruciaivi, excruciatum, excruciare	

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1. Α' ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

	ΕΝΙΚΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	
Ον.	mus-a	μούσ-α	mus-ae	μούσ-αι
Γεν.	mus-ae	μούσ-ης	mus-arum	μουσ-ῶν
Δοτ.	mus-ae	μούσ-η	mus-is	μούσ-αις
Αιτ.	mus-am	μούσ-αν	mus-as	μούσ-ας
Κλ.	mus-a	μούσ-α	mus-ae	μούσ-αι
Αφ.	mus-a		mus-is	

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ Α' ΚΛΙΤΑ

1. Τα πρωτόκλιτα είναι γένους θηλυκού εκτός από εκείνα που δηλώνουν αρσενικά πρόσωπα. Π.χ. poeta, ae (ποιητής) // nauta, ae (ναύτης).
2. Τα ουσιαστικά **filia,ae** και **dea,ae** σχηματίζουν τη δοτική και αφαιρετική πληθυντικού σε **-is** και **-abus**, για να διακρίνονται από τα αντίστοιχα αρσενικά **filius** και **deus**.

2. ΟΡΙΣΤΙΚΗ SUM	3. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ
<i>Ενεστώτας</i>	<i>ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ Α' ΣΥΖΥΓΙΑΣ</i>
sum	exul-o
es	exul-as
est	exul-at
sumus	exul-amus
estis	exul-atis
sunt	exul-ant

I. Ασκήσεις Γραμματικής

- 1) Να μεταφερθούν οι προτάσεις στον άλλο αριθμό.

Epistulae plene querelarum sunt. Narrat de incolis barbaris et de terra gelida. Poetam curae et miseriae excruciant. Musa est unica amica poetae.

---

2) Να γραφούν οι αρχικοί χρόνοι των ρημάτων:

	sunt	exulat	scriptitat	deplorat	repugnat
<i>Ενεστ.</i>					
<i>Πρκ.</i>					
<i>Σουπ.</i>					
<i>Απαρ.</i>					

3) Να κλιθούν τα ονόματα και στους δύο αριθμούς:

	terra	epistulas	incolis	musa	poetae
<i>Ενικός αριθμός</i>					
<i>Ον.</i>					
<i>Γεν.</i>					
<i>Δοτ.</i>					
<i>Αιτ.</i>					
<i>Κλητ.</i>					
<i>Αφαιρ.</i>					
<i>Πληθυντικός αριθμός</i>					
<i>Ον.</i>					
<i>Γεν.</i>					
<i>Δοτ.</i>					
<i>Αιτ.</i>					
<i>Κλητ.</i>					
<i>Αφαιρ.</i>					

4) Να γράψετε τη δοτική και αιτιατική ενικού και πληθυντικού των πρωτόκλιτων ουσιαστικών του κειμένου.

---

5) Να μεταφέρετε τα ρήματα του κειμένου στο αντίστοιχο πρόσωπο του άλλου αριθμού.

---

6) Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό των α'κλιτων αρσενικών ουσιαστικών του κειμένου.

- 7) **Romam desiderat et fortunam adversam deplorat:** Να γίνει συλλαβισμός της πρότασης.

- 8) Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

		Σωστό	Λάθος
1	epistulae: ονομαστική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού		
2	querelarum: γενική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού		
3	incolis: δοτική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού		
4	gelida: αφαιρετική ενικού α'κλιτου ουσιαστικού		
5	miseriae: κλητική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού		
6	poetae: γενική ενικού α'κλιτου ουσιαστικού		
7	est: γ'ενικό ενεστώτα του sum.		

- 9) Να αντιστοιχίσετε τις στήλες. (Οι απαντήσεις να γραφούν στις τελευταίες στήλες)

				Απαντήσεις	
1	sunt	α	α'κλιτο ουσιαστικό		
2	in	β	αφαιρετική πληθυντικού		
3	curae	γ	επίθετο		
4	epistulis	δ	πρόθεση		
5	plena	ε	ρήμα, γ'πληθυντικό		

- 10) Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση ή τις σωστές απαντήσεις:

A) Το **epistulis** είναι

- α) δοτική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού
- β) αφαιρετική πληθυντικού α'κλιτου ουσιαστικού
- γ) αφαιρετική πληθυντικού β'κλιτου ουσιαστικού
- δ) δοτική πληθυντικού β'κλιτου ουσιαστικού

B) το **plena** είναι

- α) κλητική πληθυντικού
- β) δοτική ενικού
- γ) ονομαστική πληθυντικού
- δ) γενική ενικού

- 11) Να κλίνετε την οριστική του ενεστώτα των παρακάτω ρημάτων και στους δυο αριθμούς:

	sunt	exulat	scriptitat	deplorat	repugnat
<i>ego</i>					
<i>tu</i>					
<i>ille</i>					
<i>nos</i>					
<i>vos</i>					
<i>illi</i>					

II. Ασκήσεις Συντακτικού

- 1) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι ομοίωπτοι προσδιορισμοί του κειμένου.

- 2) Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τα κατηγορούμενα του κειμένου, τις λέξεις που προσδιορίζουν και τα ρήματα που τα συνδέουν.

Κατηγορούμενο	του υποκειμένου	του αντικειμένου	του ρήματος	του απαρεμφάτου

- 3) Ποιοι οι σύνδεσμοι του κειμένου και ποια η συντακτική τους θέση;

- 4) **Romam:** τι είναι συντακτικά η λέξη και πώς δικαιολογείται η πτώση της;

---

5) Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

		Σωστό	Λάθος
1	poeta: παράθεση στο Ovidius.		
2	Romam: αντικείμενο του scriptitat.		
3	plena: επιθετικός στο epistulae.		
4	de terra: εμπρόθετος της αναφοράς.		
5	poetam: αντικείμενο του excruciant.		
6	epistulis: αφαιρετική του οργάνου στο repugnat.		
7	amica: επιθετικός στο unica.		

6) Να αντιστοιχίσετε τις στήλες. (Οι απαντήσεις να γραφούν στις τελευταίες στήλες)

			Απαντήσεις		
1	querelarum	α	εμπρόθετος του τόπου		
2	epistulas	β	εμπρόθετος της εναντίωσης		
3	amica	γ	γενική αντικειμενική		
4	contra iniuriam	δ	κατηγορούμενο		
5	in terra	ε	δοτική αντικειμενική		
		στ	γενική του περιεχομένου		
		ζ	γενική υποκειμενική		
		η	αντικείμενο		

7) Ποιες αλλαγές κρίνονται απαραίτητες προκειμένου οι προτάσεις να είναι ορθές συντακτικά και αποδεκτές νοηματικά;

α) Epistulas Romae scriptitat.

β) Epistula plenae querelarum est.

γ) Narrat de incolis barbaros et de terram gelidam.

δ) Poetam curae et miserias excruciant.

ε) Epistulis contra iniuriae repugnat.

στ) Musa sunt unica amica poetae.

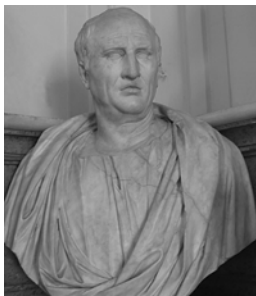
---

8) Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σύμφωνα με το νόημα του κειμένου

		Σωστό	Λάθος
1	Ovidius epistulas in Aethiopiam scriptitat		
2	Roma Ovidium desiderat		
3	Musa non est unica amica poetae		
4	Ovidius epistulis contra iniuriam repugnat		
5	Ovidius narrat de incolis		

9) Ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι ορθή συντακτικά;

- α) Musa sunt unica amica poetae _____
- β) Musa est unicae amicae poetae _____
- γ) Musa est unica amicae poetae _____
- δ) Musa est unica amica poetae _____

Κικέρων, Μάρκος Τύλλιος
(106-43 π.Χ.)

“Salus populi suprema est lex”
Η σωτηρία του λαού είναι ο υπέρτατος νόμος.

Una Littera

FACILE

	F		H	C	A		B	
	A		E		I		F	
		B				H		
G	D			H			I	F
C	B			F			D	H
		C				B		
	I		C		D		H	
	E		B	A	H		C	

MEDIUM

C				G				I
	I		C	E	H		D	
E		I				H		B
		A	I		B	E		
F		B				C		D
	E		G	D	A		B	
D				B				C